

مؤسسات مالی تعاونی

نگاهی به مسایل را بری، مقررات و نظارت

تألیف:

سید باقر فتاحی

دانشجوی دکتری مالی - مهندسی مالی

پژوهشگر نظام بانکی

حجت اله دهقان

مدرس دانشگاه، مشاور و پژوهشگر برتر نظام بانکی

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور : موسسات مالی تعاونی : نگاهی به مسایل راهبری، مقررات و نظارت /
تالیف سیدباقر فتاحی، حجت‌اله دهقان.
مشخصات نشر : تهران: ثنای دانش، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری : ۱۲۲ ص.: جدول، نمودار.
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۵۲۳-۲-۰ :
۲۵۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی : فیپا
یادداشت : کتابنامه.
عنوان دیگر : نگاهی به مسایل راهبری، مقررات و نظارت.
موضوع : بانک و بانکداری تعاونی -- کشورهای در حال رشد
موضوع : Banks and banking, Cooperative -- Developing countries ;
مناسه افزوده : دهقان، حجت‌اله، ۱۳۶۳ -
رده بندی کنگره : HG ۲۰۳۵/ف۲م۹ ۱۳۹۷ :
رده بندی دیو : ۳۳۴/۲ :
شمار کتابخانه ملی : ۵۴۲۴۹۶۷ :

انتشارات ثنای دانش

نام کتاب	مؤسسات مالی تعاونی
نگاهی به مسایل راهبری، مقررات و نظارت	تألیف
سیدباقر فتاحی، حجت‌اله دهقان	نوبت و سال چاپ
زمستان ۱۳۹۷	شمارگان
۱۰۰۰ نسخه	قیمت
۲۵۰۰۰۰ ریال	شابک
۹۷۸-۶۲۲-۹۹۵۲۳-۲-۰	

کلیه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است
تلفن مرکز پخش: ۶۶۹۷۸۵۱۸-۶۶۴۸۳۲۵۱

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۷
فصل اول: کلیات.....	۱۱
فصل دوم: راهبری و ریسک.....	۱۹
۱-۲- نقاط قوت.....	۲۲
۲-۲- نقاط ضعف: منبع ریسک نکول در مؤسسات مالی تعاونی.....	۲۵
۳-۲- مؤسسات مالی تعاونی به عنوان مجموعه‌ای از قراردادها.....	۲۸
فصل سوم: راهبری کلان.....	۳۷
۱-۳- قابلیت های اضافی و تلاش برای ائتلاف.....	۳۹
۲-۳- آزمون های تجربی.....	۵۳
۳-۳- طراحی و ارزیابی شبکه های مؤسسات مالی تعاونی.....	۵۶
فصل چهارم: محیط قانونی.....	۶۱
۱-۴- ریشه های قوانین تعاونی.....	۶۳
۲-۴- ظهور جنبش سازمان مردم نهاد.....	۶۶
۳-۴- محرک های تغییر.....	۶۸
۴-۴- قوانین مؤسسات مالی تعاونی و قوانین بکی.....	۷۲
۵-۴- دستورالعمل ها و مدل های قوانین مؤسسات مالی تعاونی.....	۷۴
۶-۴- پیوستن به چارچوب قانونی مؤسسات مالی تعاونی و سازمان های مردم نهاد.....	۷۷
۷-۴- قوانین مشترک و قوانین دیگر.....	۷۸
فصل پنجم: چارچوب نظارتی.....	۸۱
۱-۵- بررسی موضوعات اصلی.....	۸۳
۲-۵- نظارت تفویض شده یا کمکی.....	۸۷
۳-۵- چرا یک سیستم نظارت تفویض شده یا کمکی می تواند کارآمد باشد؟.....	۹۱
۴-۵- چرا یک سیستم نظارت تفویض شده یا کمکی ممکن است کارآمد نباشد؟.....	۹۴
۵-۵- آیا سیستم نظارتی تفویض شده یا کمکی کارایی دارد؟.....	۹۵
۶-۵- جوانب مثبت و منفی سیستم نظارتی تفویض شده یا کمکی.....	۹۶

- ۵-۷- چه کسی باید هزینه نظارت را متحمل شود؟..... ۹۸
- ۵-۸- مجموعه ای از اصول مربوط به مقررات و نظارت مؤسسات مالی تعاونی ۱۰۰
- فصل ششم: تاریخچه مؤسسات مالی تعاونی..... ۱۰۵
- ۶-۱- مروری بر فعالیت جهانی مؤسسات مالی تعاونی..... ۱۰۷
- ۶-۲- عمده سیستم های کشورهای توسعه یافته و شبکه های بین المللی ۱۰۹
- ۶-۳- مؤسسات مالی تعاونی و کمک به فقرا..... ۱۰۹
- ۶-۴- اتحادیه بین المللی تعاون ۱۱۰
- پیوست ها..... ۱۱۳
- References..... ۱۱۹

فهرست جداول و شکل ها

- شکل ۱-۱- مکانیزم های اجای قرارداد در یک شرکت ۱۷
- شکل ۱-۲- تضاد ذینفعان در یک مؤسسه مالی تعاونی ۲۷
- جدول ۱-۲- خلاصه ای از تضادهای نمادین در سازمان ها و نهادها..... ۳۳
- شکل ۱-۳- مؤسسه مالی تعاونی به عنوان یک واحد تولید خدمات مالی ۴۳
- شکل ۲-۳- شبکه های مؤسسات مالی تعاونی به عنوان ائتلافات ادغام ورودی ۴۴
- شکل ۳-۳- سازماندهی شبکه ۵۰
- جدول ۱-۶- آمار عضویت در اتحادیه تعاونی بین المللی ۲۰۱۶-۱۹۹۲ ۱۱۲

کتابی که پیش‌رو دارید به بررسی موضوعاتی می‌پردازد که برای رسیدن به یک اجماع و توافق نظر کلی در رابطه با اصول تنظیم مقررات و نظارت بر فعالیت مؤسسات مالی تعاونی (CFI)^۱، در کشورهای در حال توسعه مورد نیاز هستند. ما در این کتاب به طور ویژه جنبه‌های مختلفی از ساختار صنعت مؤسسات مالی تعاونی، راهبری، آیین‌نامه‌ها و قوانین و مقررات مربوط به آن را که پایه خوبی برای دانش موجود محسوب می‌شوند مورد بررسی قرار می‌دهیم. در این کتاب به مهمترین شکاف‌های موجود در رابطه با مفاهیم مؤسسات مالی تعاونی که منجر به ایجاد اختلاف نظرهای اساسی میان صاحب‌نظران در این حوزه می‌شوند و مستلزم تحقیقات گسترده‌ای هستند اشاره می‌شود. این کتاب سه حوزه اصلی را پوشش می‌دهد:

- ۱- ساختار اصلی این بخش بر اساس مؤسسات مالی تعاونی داخل سازمانی (خرد) و مؤسسات مالی تعاونی بین‌سازمانی (کلان) بنا شده است که بر تضادها و اختلافات میان ساختارهای دوگانه استوار می‌کند و نشان می‌دهد که این تضادها تا چه اندازه می‌توانند خطر ورشکستگی سازمان‌ها را افزایش داده و آیا این تضادها و اختلافات توسط مکانیزم‌های راهبری موجود کنترل می‌شوند یا خیر؟
 - ۲- چارچوب‌های قانونی موجود در حوزه بین‌المللی، ریشه‌های این قوانین و کاربرد آن‌ها در حوزه مؤسسات مالی تعاونی؛
 - ۳- چارچوب‌های قانونی که مؤسسات مالی تعاونی تحت نظارت آن‌ها فعالیت کرده و نظرات مختلف ذینفعان در مورد چارچوب‌های مقرراتی مناسب و مکانیزم‌های نظارتی مؤثر.
- پیشنهاداتی که در کتاب حاضر مورد بررسی قرار می‌گیرند به شرح زیر هستند:

- ۱- مؤسسات مالی تعاونی نسبت به واسطه‌های مالی تحت مالکیت سرمایه‌گذار دارای مزیت‌هایی هستند. این مؤسسات از طریق رفع نواقص بازار

منجر به سهمیه‌بندی اعتبار شده و بنا بر ادعای مرتون و بادی (۲۰۰۴) به سیستم‌های مالی وظیفه‌ای کمک می‌کنند.

۲- (با توجه به مورد ۱) یک سیستم مالی که ساختار نهادی متنوعی از جمله انواع نهادها را ایجاد می‌کند در ارتقای رشد اقتصادی و کاهش فقر مؤثرتر است.

۳- اولویت‌های هزینه‌ای مدیران (EP)^۱ یا تعارض میان اعضاء و مدیران منشأ اصلی شکست مؤسسات مالی تعاونی محسوب می‌شود. کنترل اولویت‌های هزینه‌ای باید موضوع اصلی نظارت احتیاطی^۲ بر مؤسسات مالی تعاونی باشد.

۴- اثباتات بین مؤسسات مالی تعاونی (فدراسیون‌ها، مجمع‌ها، و ...) سازمان‌هایی ترکیبی هستند که امکان صرفه‌جویی در مقیاس و مدیریت کارآمد عدم اطمینان بوجود در تهیه ورودی‌های واسطه‌ای را برای مؤسسات مالی تعاونی فراهم می‌کنند. بنابراین، چارچوب قانونی باید شکل‌گیری این ائتلافات را تسهیل کرده و از قراردادهای شکل‌گرفته میان تعاونی‌ها حمایت کند.

۵- ائتلافات بین مؤسسات مالی تعاونی که شامل مکانیزم‌های سفارش‌دهی خصوصی هستند و تصمیم‌گیر مستقیم است، اثرات مثبتی میان واحدهای پایه و رأس را از تصمیم‌گیری‌های عملی تفکیک می‌کند. به کنترل اولویت‌های هزینه‌ای کمک می‌کنند و در نتیجه منجر به انعطاف‌پذیری این سیستم‌ها در مقابل شکست‌ها و بحران‌ها می‌شوند.

۶- واسطه‌های مالی متقابل نیازمند محیط نظارتی خاصی هستند که از ماهیت ویژه قراردادهای منعقد شده در نهادها حمایت کند.

۷- نظارت تفویض شده یا کمکی ابزاری قدرتمند برای (۱) تطابق نظارت با نیازهای ویژه مؤسسات مالی تعاونی؛ (۲) تسهیل ادغام مؤسسات مالی تعاونی با یک محیط نظارتی همراه با استانداردهای بخش مالی؛ و (۳) ترویج ادغام می‌باشد.

۸- بخش مؤسسات مالی تعاونی به دو گروه، یکی مؤسسات مالی تعاونی بزرگ و آزاد که تحت نظارت بانکداری هستند و دیگری مؤسسات مالی تعاونی

کوچک و بسته، که این روش می‌تواند استراتژی قابل قبولی برای ایجاد یک محیط قانونی و نظارتی مناسب برای مؤسسات مالی تعاونی باشد. کتاب حاضر به لحاظ ساختار دارای ۶ فصل می‌باشد. در فصل نخست کتاب تلاش شده است تا به کلیات مربوط به مؤسسات مالی تعاونی پرداخته شود. در این فصل سه اصول اساسی مؤسسات مالی تعاونی از جمله تئوری نمایندگی، رویکرد توجیه تعارض-انگیزه برای مقررات و مقررات به عنوان مکانیزم اجرای قرارداد، معرفی و تشریح می‌شوند.

در فصل دوم، ابتدا در مورد ویژگی‌ها و مدل‌های مختلف واسطه‌های متقابل و مؤسسات مالی تعاونی پرداخته می‌شود. در ادامه، نقاط قوت شرکت‌های سرمایه‌گذاری متقابل، تبیین شده و این شرکت‌ها به عنوان ابزاری برای از میان برداشتن انتخاب نامناسب معرفی می‌شوند. سپس، در بخش نقاط ضعف تعاونی‌ها به مسأله راهبری مرتبط با قراردادی بین ذینفعان مؤسسات مالی متقابل می‌پردازیم. در ادامه، مؤسسات مالی تعاونی، عنوان مجموعه‌ای از قراردادهای تبیین شده و در نهایت مؤسسات مالی تعاونی، بانک‌ها و سازمان‌های مردم نهاد مورد مقایسه قرار می‌گیرند.

از سرفصل‌های اصلی فصل سوم، تبیین اهداف اصلی و تلاش برای ائتلاف، آزمون‌های تجربی و طراحی و ارزیابی شبکه‌های مؤسسات مالی تعاونی می‌باشد. ساختار اصلی این فصل در ارتباط با مؤسسات مالی تعاونی بین سازمانی (کلان) بنا شده است که بر تضادها و اختلافات میان سازمان‌های ده‌گانه اشاره می‌کند و نشان می‌دهد که این تضادها تا چه اندازه می‌توانند خطر رشد و شکستگی سازمان‌ها را افزایش داده و آیا این تضادها و اختلافات توسط مکانیزم‌های اجرایی موجود کنترل می‌شوند یا خیر.

در فصل چهارم، به محیط قانونی مؤسسات مالی تعاونی پرداخته می‌شود. از سرفصل‌های اصلی این فصل بررسی ریشه‌های قوانین تعاونی، محرک‌های تغییر، قوانین مؤسسات مالی تعاونی و قوانین بانکی، دستورالعمل‌ها و مدل‌های قوانین مؤسسات مالی تعاونی، چارچوب قانونی مؤسسات مالی تعاونی و سازمان‌های مردم نهاد و قوانین مشترک و سایر قوانین مرتبط دیگر می‌باشد. در این فصل تلاش

می‌شود چارچوب‌های قانونی موجود در حوزه بین‌المللی، ریشه‌های این قوانین و کاربرد آن‌ها در حوزه مؤسسات مالی تعاونی پرداخته شود.

سرفصل‌های اصلی فصل پنجم کتاب، بررسی موضوعات و مفاهیم اصلی، نظارت تفویض شده یا کمکی، چرایی کارایی و عدم کارایی سیستم نظارتی تفویض شده و اینکه آیا سیستم نظارتی تفویض شده یا کمکی کارایی دارد، می‌باشد. از سرفصل‌های دیگر این فصل، بررسی جوانب مثبت و منفی سیستم نظارتی تفویض شده یا کمکی می‌باشد. در این فصل کتاب، چارچوب‌های قانونی که مؤسسات مالی تعاونی تحت نظارت آن‌ها فعالیت کرده و نظرات مختلف ذینفعان در مورد چارچوب‌های مقرراتی مناسب و مکانیزم‌های نظارتی مؤثر تحلیل و مورد واکاوی قرار می‌گیرد. در نهایت، در فصل ششم به عنوان فصل پایانی کتاب، رهیختگی مؤسسات مالی تعاونی و فعالیت جهانی مؤسسات مالی تعاونی و همچنین اتحادیه تعاونی بین‌المللی بررسی و تحلیل می‌شود.

کتاب حاضر حاصل بررسی و تحقیق مستمر بر روی مؤسسات مالی تعاونی در زمینه مالی، عملیاتی و بحشر مربوط به سیاست‌های بانک جهانی است. دیدگاه‌های مطرح شده در این کتاب برگرفته از مطالعات و تحقیقات نویسندگان و محققین بوده و لزوماً نشان‌دهنده دیدگاه بانک جهانی و مؤسسات وابسته به آن نیستند. در این کتاب از پیشنهادات و نظرات رزشمند افرادی همچون برایان برنچ^۱ (شورای جهانی اتحادیه‌های اعتباری)، ال‌گابوری^۲ (توسعه بین‌المللی دجاردینز)، رنات کلیپپینگر-تود و اندرو ریبا^۳ (هر دو از بانک جهانی) و کلیه شرکت‌کنندگان در سمینار IMF/MFD در نوامبر سال ۲۰۰۵ استفاده شده است.

در پایان، یادآور می‌شود که نگارش هر نوشته‌ای منوط به نقد سازنده و راهنمای خوانندگان است و شما عزیزان می‌توانید نظرات و پیشنهادات خود را از طریق آدرس (h.dehghan1985@gmail.com) ارسال نمایید. باشد که در چاپ‌های بعدی مورد استفاده قرار گیرد.

1. Brian Branch

2. Anne Gaboury

3. Renate Kloeppinger-Todd and Andre Ryba